

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. IX. Excommunicatus vel interdictus speciali aut generali interdicto
excusatur ab auditione Sacri, estò suâ culpâ talem censuram contraxerit,
nec moralem diligentiam adhibuerit, ut absolutionem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

ipfi imponit penitentiam sacramentalem; sed à Confessario accipit impositam per modum præcepti personalis. Quis autem Confessario unquam significavit suo penitenti, voluntatis suæ esse, ut penitentiam impleat cum animo expresso vel implicito implendi? Et quis penitenti dedit potestatem, opus, quod spontè assumit, potestatem, inquam, illud elevandi virtute clavium ad effectum ex opere operato? Hæc sententia probabilis est, sed contraria videtur etiam probabilis, de qua proprio loco, quia ab ea non dependet resolutio præsentis difficultatis.

Dico itaque, si Missæ interfuisti immemor legis Ecclesiasticæ, vel etiam animo non satisfaciendi illo actu, sed alio in futurum, muta propositum, neque sollicitus sis de alio actu præstando. Sin autem in priori voluntate perseveraveris, peccas, saltem affectu interno, contra idem præceptum, quod opere externo implevisti, nisi alium actum prætes.

Enimverò qui apprehendit, licet falsè, obligationem legis, & nihilominus renuit legem implere, convincitur reus peccati inobedientiæ, etiam ejusdem speciei, ac si verè præceptum existeret: quia est in tali casu nulla sit lex formalis, aut materialis audiendi v. g. Sacrum, & per consequens in eodem sensu nullum peccatum materiale, aut formale, quoniam ubi non est lex, nec prævaricatio legis; attamen quis non videat legem objectivam? Illa autem, secundum omnes Theologos, sufficit ad verum peccatum, voca, si placet, objectivum, interim materiale & formale in alio sensu, utpote affectus deliberatus & efficax quantum est ex se transgrediendi talem legem.

Requiritur ergo & sufficit ad evitandum omne peccatum, quòd scias te satisfecisse præcepto, & ideo jam recuses iteratum actum ponere. Alioquin, sicut dixi, peccabis saltem affectu interno contra idem præceptum, quod externo opere complevisti.

De cætero, si antè non impleveris præceptum, nec per mutationem solius voluntatis poteris adimplere; siquidem voluntas sequens nequit mutare naturam operis præcedentis, mutare, inquam, in se & realiter, secus objectivè; cum nunc possit esse objectum formalis obedientiæ, puta affectus efficax obedientiæ quantum est ex se, quod antè non erat: sed de hoc non queritur.

De quo ergo? An sola mutatio voluntatis possit facere, ut opus præteritum jam sit externa operis præcepti executio, quod antè non erat. Et hoc est quod negamus. Vel ergo à principio opus fuit impletivum legis, etiam factum cum animo non satisfaciendi, vel nunquam erit; adeoque impertinens est mutatio voluntatis.

Atque hæc sufficiant de obligatione audiendi Missam; reliquum erit proponere ac discu-

tere causas excusantes ab hac obligatione. Et enim cum hoc præceptum solum sit de jure positivo Ecclesiastico; & licet de re sancta & honesta, non tamen simpliciter ad salutem necessaria, haud dubium, quin interveniente rationabili causâ, possit etiam intervenire legitima excusatio ab ejus obligatione.

Porro omnes casus enumerare, in quibus potest homo legitime excusari, quis sufficiat, cum penitent ab infinitis quasi circumstantiis per accidens occurrentibus? Ideo prudentis iudicio necessariò sunt reliquendi, suppositis nonnullis generalibus principiis, quæ hic subijcio & explico. Primum sit impotentia spiritalis, de qua erit

Datur causa excusans ab obligatione audiendi Sacrum.

CONCLUSIO IX.

Excommunicatus vel interdictus speciali aut generali interdicto, excusatur ab auditione Sacri, estò suâ culpâ talem censuram contraxerit, nec moralem diligentiam adhibuerit, ut absolutionem censuræ consequeretur.

Est communis, quando suâ culpâ talem censuram non contraxit, & adhibet moralem diligentiam, ut absolutionem obtineat. Ratio patet; quia ipsi specialiter ab Ecclesia prohibetur interesse divinis Officiis, etiam diebus Dominicis & Festivis, unde necesse est quòd alia obligatio cesset.

Similiter, estò suâ culpâ censuram contraxerit, & in eo peccaverit, fortè etiam contra hoc præceptum, de quo statim disputabimus; interim postquam jam est factus impotens, ne utiquam videtur peccare novo peccato non audiendo Sacrum, si moralem diligentiam adhibuit, ut absolutionem consequeretur. In hoc omnes consentiunt; dissentiunt autem aliqui, & Conclusioni contradicunt in casu, quo suâ culpâ talem censuram contraxerit, nec moralem diligentiam adhibet, ut absolvatur, cum facile absolvi posset.

Itaque prima controversia est, an qui prævidet se fieri impotentem ad audiendum Sacrum incurrendo excommunicationem, peccet specialiter contra præceptum audiendi Sacrum, dando voluntariè causam excommunicationi, & idem est de illo, qui voluntariè permanet in excommunicatione, cum facillimè posset consequi absolutionem.

Pro parte affirmativa facit, quòd tunc videatur per ipsum stare, quòd minus possit audire Missam & implere præceptum: ergo illi imputandum est, si non audit. Quemadmodum illi, qui proscit Breviarium suum in mare, vel

153. Prima est censura sine culpa contraxita.

154. Immo contraxita cum culpa post debitam diligentiam adhibitam pro obtinenda absolutione.

154. Quid si illa diligentia negligatur?

Probat ut manere obligationem.

150. Lex objectiva sufficit ad peccandum.

151. Qui ante non implevit præceptum, per solius voluntatis mutationem illud non adimplebit.

152.

vel ignem, imputatur subsequens omisso Horarum; & ut maneamus in eodem exemplo, illi, qui sic voluntariè ponit causam excommunicationis, aut permanet in excommunicatione, imputatur omisso annuæ Confessionis, aut Communionis. Sic etiam peccat contra præceptum audiendi Missam, qui voluntariè ingreditur iter in die Festo, vel inebriat se &c. prævidens se per similia fieri impotentem ad audiendam Missam.

Contraria sententia est probabilis. Suarez. Dicastillo.

Nihilominus Conclusionem nostram multi viri docti, inquit Suarez disp. 88. sect. 6. §. Prima igitur excusatio, probant, & est sanè probabilis. Citat illos viros doctos Dicastillo disp. 5. nu. 132. & sequitur nu. 144. vocans illam sententiam tutam in praxi. Ut autem probabilis ejus veritas magis elucescat:

155. Obligatus aliquà lege, obligatur non ponere impedimenta, & posita tollere.

Præmitto; quoties quisque obligatur ad observandam aliquam legem; toties obligari etiam ad non apponenda impedimenta, quæ obstant observationi legis, & ad ea tollenda, si adsint: v. g. obligatur quis audire Missam, obligatur pariter ad surgendum è lecto, & eundem ad templum, vel locum, ubi Missa celebratur. Ratio; quia Superior, qui præcipit finem, censetur & medja ad ipsum præcipere; secus non efficaciter vellet finem: & sanè deficeret, si videlicet terminum volens, non curaret de via; jam autem non apponere, vel tollere impedimenta, unum est ex medijs ad habendum finem.

non tamen semper omnia.

Quoniam verò non semper obligamur omnia omnino impedimenta removere, seu non ponere, statim enascitur difficultas, quoniam modo nobis constare possit, quæ, & quando obligemur non ponere, & removere, quæ verò, & quando non item.

Regula ea dignoscendi à Sanchio.

Hæc videtur optima & recepta regula, ex Sanchio Sum. lib. 1. cap. 15. n. 4. Spectanda sunt: Primò, vis & rigor præcepti: quædam enim benignius explicantur ac minoribus causis excusantibus indigent; alia verò rigidius ac urgentiores causas desiderant. Secundò, necessitas, aut utilitas impedimenti. Tertio, an proximè vel remotè præceptum impleri impediatur. Quarto, an per se & intrinsecè ad rei præceptæ materiam pertineat, ut Breviarium ad recitandum Officium Canonicum; vel per accidens, ut bona valetudo respectu ejusdem, & his computatis, diversimodè in singulis præceptis judicandum est, an culpa sit admittere impedimenta, ab illis excusantia.

156. Præceptum audiendi Missam minoribus causis excusantibus indiget.

Præmitto secundò; præceptum audiendi Missam, benignius ab Ecclesia explicari, ac minoribus causis excusantibus indigere, ut patet ex communi praxi; impedimentum autem excommunicationis satis remotè, & omnino per accidens impedire impletionem illius præcepti: nisi enim obstaret alia lex Ecclesiæ, per-

spicue manifestum est, talem hominem expeditissimum esse ad Missam audiendam, magis quàm ille, qui corporaliter infirmatur, aut vinculis materialibus in carcere detinetur.

Quapropter, ut veniamus ad probationem Conclusionis, sicuti non peccat contra præceptum audiendi Missam, qui voluntariè comedit cibos noxios sanitati, etsi prævideat se impediendum propter infirmitatem corporalem ab auditione Missæ, vel qui infirmus, negligens est in recuperanda sanitate; similiter qui libere ponit furtum, causam incarcerationis, vel qui negligens est in procuranda libertate; ira quoque non videtur peccare contra idem præceptum, qui voluntariè dat causam excommunicationi, aut qui negligens est in procuranda absolutione, etsi prævideat impediendam auditionem Sacri. Ratio plana est ex dictis; quia præceptum levius, & impedimenta nimis remota ac per accidens.

Nollem tamen, inquit Tamburinus in Decal. lib. 4. cap. 2. §. 2. n. 1. ut negligenter ex fine non audiendi Sacrum. Sed cur hoc, cum in illis circumstantijs minimè malum sit non audire Sacrum? Rationem loco citato nullam adfert Tamburinus; sed lib. 3. de Sacrificio cap. 6. §. 2. n. 10. in simili casu (de quo egimus Sectione præcedenti conclus. 14.) hanc adducit; Quia dum solum prævideat (loquitur de Capellano, qui jure fundationis tenetur hodie legere Sacrum, & cibum nocivum sumit, prævidens ex eo se impediendum) utitur jure suæ libertatis à Fundatore verosimiliter non ablato; at dum intendit, facit contra pactum cum eodem Fundatore celebratum, qui numquam id concessit, immo negavit: siquidem dum eum obligavit ad sacrificandum, obligavit ad volendum Sacrificium, non verò permisit illud nolle; nollet autem si comederet nociva, ut impeditus morbo, Sacrum omittere cogeretur. Hæc ille.

Consimiliter ergo dici posset, Ecclesiam, dum obligavit ad audiendum Sacrum, quamvis non obligaverit ad tollendum quæcumque impedimenta, etiam remota & per accidens, adeoque homo ea relinquens, utatur jure suæ libertatis; equidem obligasse ad volendam auditionem, vel potius ad non volendam explicitè & expressè omissionem auditionis, quia nulla omnino est necessitas, vel ratio illius expressæ nolitionis.

Quidquid sit de hac re, de qua puto Ecclesiam non cogitasse, cum illa intentio sit actus merè internus, quando ipsa auditio externa non obligat; sufficit ad veritatem Conclusionis, quòd liceat ponere hujusmodi impedimenta, & posita non removere sine tali expressa intentione, habendo se utique solum permissivè ad omissionem subsequenter.

159.
An sit es-
dem ratio
præcepti
Commu-
nionis &
Confessio-
nis ?

Qua certè permisso non in omnibus præceptis licet, ut liquet in præcepto superius allegato pro contraria sententia, puta Communionis, & Confessionis annua; nam illud censetur majoris momenti, utpote magis conducens ad salutem animæ, ut propalàm sit ex ejus materia. Quis enim non videt Confessionem & Communionem magis necessaria esse ad salutem, quàm auditionem Missæ? Et ideo illorum præceptum rigidè, hujus autem non tam rigidè obligat Fideles ad tollenda obstantia impedimenta; præsertim cum auditio sæpius in anno obliget, Confessio autem, & Communion tantum semel.

Deinde præceptum Confessionis per se obligat ad mundandam animam, & consequenter obligat ad omnem dispositionem necessariam pro obtinenda peccatorum absolutione: præceptum autem Communionis etiam consequenter obligat ad præmittendam Confessionem, si necessaria sit, ut verè est in eo, qui peccati mortalis conscientiam habet. Illa ergo duo præcepta majorem connexionem habent cum diligentia adhibenda, ut tollatur censura, quæ, utpote inflicta propter contumacem inobedientiam, est impedimentum spirituale & per se remissionis peccatorum.

160.
Responsio
ad alia ex-
empla.

Ex quo statim respondetur ad alia exempla: nam Breviarium instrumentum est per se necessarium ad legendum Horas Canonicas, & per consequens projectio in ignem, vel aquam, impedimentum per se & intrinsecè quasi connexum cum omissione in illo, qui non scit recitare memoriter. Similiter ire ad locum, ubi Missa celebratur, est medium simpliciter requisitum ad auditionem Missæ: ergo ingredi iter die Festo impossibile cum existentia in loco, ubi Missa celebratur, impedimentum per se & inevitabiliter connexum cum omissione Missæ.

Præterea præcipitur auditio Missæ humana sive voluntaria; quæ impossibilis est cum ebrietate: ergo qui die Festo inebriat se, vel dormit eo tempore, quo potest, & debet audire Missam, quid mirum si arguitur de transgressione hujus præcepti?

At verò excommunicationem quis dubitat commpossibile esse cum auditione Sacri? Quamquam vi illius Ecclesia privet excommunicatum jure & facultate audiendi Sacrum, ex qua privatione sequitur, quod præceptum audiendi Sacrum, non comprehendat illum; ac proinde non est eadem ratio.

161.
An Concl.
sit vera
quando
tolo die
Festo in-
curritur
excommu-
nicatio.

Cæterum, licet Conclationem veram existimem, etiam quando ipso die Festo incurritur excommunicatio; equidem magis certa apparet, quando impedimentum excommunicationis longius distat à die Festo (v. g. tribus, aut quatuor diebus ante Festum incidit quis suâ culpâ in excommunicationem, prævidens fore, ut non obtineat beneficium ab-

solutionis) nam quò impedimentum aliquod longius distat ab actu, quem impedit, eò censetur magis extrinsecè, & per accidens se habere; adeoque minus ab illa lege prohiberi, quæ actum præcipit.

Sic multi, etiam ex Adversariis, concedunt, non peccare contra legem jejunii, vel auditionis Missæ illum, qui aliquot diebus ante legem jejunii, vel Festi, ob solam recreationem, ingreditur iter, estò prævideat se impediendum ab impletione hujusmodi præceptorum. Ratio; benigna interpretatio legis humanæ, quæ non videtur obligare tam remotè & à longè ad impedimenta non ponenda, vel tollenda, ut supra diximus.

Immo (inquit Dicastillo disp. 5. n. 151.) ex hoc sumitur contra Adversarios etiam argumentum; nam si non obligat præceptum aut lex humana ad tollenda hujusmodi impedimenta tam à longè, non video cur obliget magis propinquè. Si enim tam à longè non obligat, ex eo est, quòd illa ablatio impedimentorum, non est materia præcepta. Quòd si materia præcepta non est, non solum pro tempore magis remotè, verùm etiam pro tempore quantumvis proximo non obligabit.

Sed anabo, cur heri nequeat, ut impedimenta proxima sint materia præcepti, neutiquam autem remota? Enim verò impedimenta proxima censentur quasi per se & intrinsecè, ubi remotiora planè per accidens & extrinsecè se habent.

Quid tibi videtur Dicastillo? Qui sine sufficienti ratione exponit se periculo proximo non audiendi Missam, æstimas quia peccat contra hoc præceptum? Planè, inquis, peccat, qui enim amat periculum, peribit in illo. Num indè bene infero: ergo etiam peccat contra hoc præceptum, qui exponit se periculo remoto? Patet Consequentiam istam non valere.

Sed cur hoc? Quia, qui amat periculum proximum, interpretativè censetur velle ipsum peccatum; secùs qui amat periculum tantùm remotum: & aliunde facillimum est evitare periculum proximum, difficillimum autem, & communiter superans humanam fragilitatem, evitare omnia pericula remota.

Ergo consimiliter dicent Adversarii, potuit Legislator humanus prudenter & rationabiliter velle prohibere impedimenta proxima; secùs remota. Quis enim non censeat te nolle audire Sacrum, & non obedire præcepto, si illo die, vel tempore proximo, quod moraliter & humano modo ad illum diem pertinet, in quo urget præceptum, recedas à loco, ubi Missa adest, atque ad alium, ubi nulla invenianda est, sine necessitate te conferas? Et aliunde facilè est non ponere, vel tollere impedimenta proxima; difficilè autem non ponere, & tollere omnia impedimenta remota.

162.
Argumen-
tum Dica-
stillonis.

163.
Peccat, qui
exponit se
periculo
proximo
non audi-
endi Mis-
sam; secùs
remoto.

163.
Peccat, qui
exponit se
periculo
proximo
non audi-
endi Mis-
sam; secùs
remoto.

163.
Peccat, qui
exponit se
periculo
proximo
non audi-
endi Mis-
sam; secùs
remoto.

164.
Quo die licet
ponere im-
pedimenta
auditiohis
Missæ?

Dixi, *Illo die, vel tempore proximo*; quia aliqui putant sufficere ad evitandum peccatum, quod ipso præcisè die, pro quo urget præceptum, non ponatur impedimentum, adeo ut die Sabbati liceat mihi aliò discedere, ubi die Dominicâ non potero audire Missam: alii verò existimant neque die Sabbati illum discessum licere, bene die Jovis, aut Veneris; idque quia die Sabbati in proximo urget præceptum, & consequenter moraliter adest.

Tamburinus.

Et si quæras, quam ergo in hæc re sit propinquitas vel distantia? Tamburinus suprà in Decal. §. 3. n. 9. ait ex gravitate, & rigore præcepti, ex praxi timoratorum, ex operis utilitate, necessitate, honestate & cæteris similibus, judicio prudentis esse judicandum.

165.

Sufficit quod non ponatur impedimentum ipso die impletionis præcepti minoris momenti.

Sed quoniam in his, quæ à prudenti judicio pendent, quot capita, tot sunt diversæ opiniones; multitudo autem causat confusio- nem; statuatur certa regula, ipse, inquam dies, pro quo præcisè urget præceptum; ut ad summum in illo prohibeatur impedimentum; secùs in aliis sive longè sive remotè distanti- bus, quando agitur de præceptis minoris mo- menti, ut audiendi Sacrum, jejunandi, & si- milibus. Siquidem præceptum non obligat ad hoc, ut quis se constituat in eo statu, in quo utgeatur & comprehendatur illo præcep- to, quando præceptum incipit urgere; sed ad hoc ut comprehensus, faciat id, ad quod præcepto obligatur, & non ponat impedimen- tum ad id præstandum.

166.

Sententia Tamburini refutatur.

Profectò videmus non paucos, etiam timoratos, sine aliqua notabili causa in ipso quoque die jejunii instituire iter, & absque scrupulo duas sumere refectiones. Et verò sive id faciant eo fine, ut sint liberi à jejunio, sive alio, parum videtur referre, ut superius insinuavi, dummodò verè tale impedimen- tum per illam legem non prohibeatur. Veluti qui ex officio laborat in die jejunii, perinde est quo fine id faciat.

Unde, quod miror, concedit Tamburinus suprà num. 6. quempiam posse instituire iter tempore à die Festo remoto, etiam eo fine, ne audiat Sacrum; cum tamen in eodem capite §. 2. n. 1. ut superius vidimus, nolit excommunicatum negligere absolutionem illo fine. Certè ratio, quam assignat pro itinerante, aequaliter militat in excommunicato. Est autem hæc; quia tunc præceptum actu non obligat, nec est in proximo, ut supponimus: ergo ponendo etiam cum illa intentione impedi- mentum executioni præcepti, quàm se eximere à præcepto, seu effugere, ne obligetur ad præceptum. At nunquid eadem ratio locum habet in excommunicato, qui hodie potuit habere absolutionem ab excommunicatione, &

eam negligit, ut post duos aut tres dies non teneatur audire Sacrum?

Dices; loquitur de excommunicato, qui in ipso die Festo negligit absolutionem. Respondeo, nullo verbo id significatur. Deinde simili modo dicam, cum tunc præceptum actu ipsum non obliget, nam per excommunicacionem præcedentem exemptus fuit; relin- quendo excommunicacionem, non tam cen- setur relinquere impedimentum executioni præcepti, quàm continuare suam exemptionem à præcepto.

Præterea allucinatur prædictus Auctor, dum ibidem hujusmodi itinerantem comparat illi, qui exit à loco, ubi est aliqua lex, v. g. jejunii, & se, etiam cum intentione non jeju- nandi, confert ad locum, ubi ea lex non ad- est; ille, inquit, non legem transgreditur, sed legem ipsam à se legitime excutere sine peccato fatagit. Idem evenit in eo, qui dis- pensacionem à lege legitime petit; exemptio- nem enim à lege legitime petit, non verò in- observantiam. Idem ergo in casu nostro. Hæc ille.

Verùm evidens est disparitas; nam itine- rans in casu nostro manens subiectus legi & Legislatori, ponit voluntarium impedi- mentum sine aliqua rationabili causa, ut suppo- nitur, præterens notabilem difficultatem, ut possit excusari, quæ verè non adest; si enim vellet, sicut rationabiliter deberet velle, nulla esset difficultas, vel impotentia legem adim- plendi. Reverà ergo facit fraudem legi, quia contra mentem Legislatoris manens subditus legi, vult evadere obligationem, agendo aliquid, ut videatur excusatus à lege servanda. In aliis autem casibus nulla intervenit fraus, vel dolus; sed mera fuga obligationis, eundo ad locum, ubi præceptum nequidem mate- rialiter obligat, vel certè manendo in loco, & allegatâ rationabili causâ petendo ab ipso Legislatore exemptionem.

Nam Nullus videtur dolo facere, qui suo iure utitur. Reg. 55. ff. de Reg. Juris. Et Leg. 3. ff. de homine libero exhibendo §. 2. *Ita- men qui in potestate habet hoc interdicitur, non te- nebitur, quia dolo malo non videtur habere, qui suo iure utitur.*

Cætèrùm, tamen si præceptum Missæ vel je- junii me obligaret ad non ponendum impe- dimentum voluntarium, in loco ubi præcep- tum illud viget, non ideo me obligaret ad permanendum in tali loco; permanentia enim in loco præcepti non est res præcepta, sed je- junium, vel auditio Missæ pro his, qui in loco isto existunt. Alioquin non possem mutare domicilium ad evitandas multiplices obliga- tiones hujus loci, quem jam incolò, quod est absurdissimum. Tunc ergo solum ponitur im- pedimentum legi & fit fraus legi, quando, sicut dictum est, maneo subiectus legi, & legem

Sect. fm. De Præcepto audiendi Missam. Concl. 10. 669

legem non seruo, quia sine necessitate aliquod ago, cum quo observatio legis est impossibilis physice vel moraliter.

Sanè quando eodem die, quo lex urget, ponitur illud impedimentum, præsertim illo sine, multi sustinent, & satis probabiliter, Legislatorem esse invitum rationabiliter, & verè formaliter peccari contra illam legem, dicentes praxim in contrarium corruptelam potius esse, quàm legitimam consuetudinem. Res meretur diligentem considerationem.

Interim quero, an qui manè discedit è loco domicilii, ubi celebratur Festum, peruenturus ad locum exemptum ante meridiem, an, inquam, teneatur illo die audire Missam? Respondeo:

CONCLUSIO X.

Discedens manè è loco domicilii ubi celebratur dies Festus, non tenetur audire Sacrum, estò commodè possit, si durante adhuc implendi præcepti commoditate, sit futurus in loco exempto.

iis Doctoribus tenent, hunc egredientem manè diei Festivæ obligari ad audiendum Sacrum &c. At quamvis hoc sit valde probabile; at esse quoque valde probabile cum quibusdam Neotericis dixi (lib. 3. de Matrim. disp. 18. n. 21.) contraria rationi respondens, hos non teneri ad Sacrum, si durante adhuc implendi præcepti commoditate sint futuri extra limites oppidi aut Parochiæ, in quibus est Festum. Hæc ille.

Nec te moveant illa verba: *Si durante adhuc implendi commoditate*; nam quid intelligat per illam commoditatem, liquidò constat ex alio loco, ad quem se refert, ubi sic ait: Verùm probabilitate magnà non caret, quod tenent aliqui docti Neoterici, minimè teneri audire Sacrum, si intrà tempus opportunum ad audiendum, scilicet ante meridiem, sit perventurus ad locum, in quo id Festum non observatur. Quid clariùs?

Ubi hic mentio unius vel plurium Missarum? Quòd enim illà unicà Missà absolutà, non sit ampliùs commoditas audiendi Missam, non provenit ex parte temporis, sed per accidens defectu Sacerdotis, qui potest & vult celebrare. Igitur commoditatem temporis intellexit Sanchez, intellexit Salas, qui eisdem terminis utitur; non autem commoditatem Sacerdotis.

Dices; contrarium apparet ex ratione Sanchez, quam subjungit ultimo loco: Quia, inquit, in proprio oppido usque ad id tempus poterat auditionem Sacri differre, quando autem pervenit ad alium locum, jam deobligatus omnino est ab eo præcepto. Eodem modo loquitur Salas; nam quamdiu, inquit, adhuc superest illa commoditas, non peccant non audiendo, dum verò sunt extra limites loci desinunt obligari. Atqui peccarent non audiendo illud unicum Sacrum, estò id fieret v. g. horà septimà vel octavà: ergo loquuntur hi Auctores de solo casu, in quo sunt plures Missæ celebrandæ.

Respondeo distinguendo Subsumptum; peccarent per se, Nego; per accidens, Concedo. Etenim totum tempus ante meridiem de se proportionatum est ad implendum & satisfaciendum illi præcepto: ergo per se non est obligatio magis audiendi horà septimà, quàm horà octavà vel undecimà: per accidens fieri potest, ut teneat horà septimà, quia video me impediendum horà octavà vel undecimà, manente vi præcepti, seu meà subiectione. Unde si contingat impedimentum cessare præter meam expectationem, possum & teneor præceptum adimplere, audiendo Missam horà octavà vel undecimà, quantumvis antea contra idem præceptum peccaverim, non audiendo horà septimà.

Ergo loquuntur hi Auctores de solo casu, in quo sunt plures Missæ celebrandæ, Nego

171.
Mens Sanchii explicatur.

172.
Obiectio.

173.
Respondio.

173.
Ostenditur ulterius Con-

169. Discedens manè ex loco ubi est Festum, perventurus ante meridiem in locum exemptum, non tenetur audire Sacrum. Thomas Sanchez. Salas. Joannes Sanchez. Lessius. Malderus. Fagundez. Emanuel Sa. Naldus. Sayrus. Suarez. Coninck. Diana.

170. Limitatio Castro Palai, pro qua citat Thom. Sanchez & Salas. Sed fallitur. Salas, qui referuntur, hujus limitationis, seu distinctionis meminerunt. Do verba Sanchii in Decal. Sed quidam ex